

Bibliografie

- Patay Pál , *Règi harangok*, Corvina Kiadó, Budapest, 1971;
Jura, Spiritza, *Biograficky slavonik zvonolejárov*, Bratislavaq, 2002;
Jörg, Wernisch, *Glockenkunde von Österreich*, Wien, 2006;
Marton Laszlo, *Harangk*, Pallas-Academia Könyvkiadó, Miercurea Ciuc, 2001.

DIE GLOCKENGIESSER IN SCHÄSSBURG. FALLSTUDIE: EIN INSTRUMENT ZUR BESTIMMUNG DER KLANGFARBE VON GLOCKEN; WELCHES SICH IN DEM PATRIMONIUM DES SCHÄSSBURGERS GESCHICHTSMUSEUMS BEFINDET

(Zusammenfassung)

In dem vorliegenden Beitrag wird ein in den Sammlungen des Schäßburger Geschichtsmuseums befindliches Gerät, welches zu dem bestimmen der Tonhöhe und Klangfarbe der Glocken diene, beschrieben.

In Schäßburg waren in der Zeitspanne 1650 bis 1935 fünfzehn Glockengießer tätig. Das hier beschriebene Werkzeug - ein Beweis des Einfallsreichtums des Glockengießers Michael Manchen - ist sicherlich Einzigartig.

Es wurde für das Schäßburger Geschichtsmuseum 1930 käuflich erworben, ist in perfekten Zustand und voll funktionsfähig.

EMISIUNI MONETARE ROMÂNEȘTI DIN PERIOADA 1867-1881 AFLATE ÎN COLECȚIILE MUZEULUI DE ISTORIE SIGHIȘOARA

Mircea-Radu Iacob

Numismatica este știința care are drept obiect de studiu moneda. Numele provine de la termenul grecesc *numisma*, preluat apoi și de romani sub forma *nummus*, *i*, dar și *nomisma*, *atis*, care înseamnă monedă, ban¹.

După unii cercetători cuvântul moneda provine de la un epitet al zeiței supreme romane Junona, sora și soția lui Jupiter: Junona Moneta, adică dătătoarea de veste, cea care avertizează, vestește („*monere*” în latină înseamnă a înștiința). Supranumele a fost adăugat zeiței datorită faptului că a salvat Roma de la invazia galilor prin alarma pe care au dat-o faimoasele găște de pe Capitoliu care-i erau consacrate. Templul ei din Roma era folosit ca și atelier monetar, piesele care se băteau acolo se numeau monete.

În privința formei corecte a cuvântului (moneta sau moneda) există mai multe opinii. Numismatul Octavian Iliescu susține că forma corectă este moneta, deoarece toate derivatele acestui termen sunt cu t în structură și nu cu d (vezi monetar, monetărie) și în plus, termenul „*moneta*” a fost introdus în limba română în sec.al XIX- lea prin filiera rusă (pe legendele rublelor care au circulat în cele două principate în prima jumătate a sec XIX – lea rușii au folosit termenul moneta).

Moneda este un instrument etalon legat de plata pentru facilitarea schimburilor, pentru acumulări și pentru stingerea obligațiilor, măsurător general de valori care se bucură de încrederea publică și poartă girul statului. Atunci când este confecționată din metal prețios, acesta îi garantează greutatea și titlul. Alături de steag, stemă, imn și timbru, moneda este un simbol al suveranității unui stat.

Numismatica are în vedere: tipurile monetare, descrierea lor, descifrarea

¹ *Nummus*, *i* = ban, monedă, dar și termen cu care se desemna o monedă de bronz, romană, de la sfârșitul secolului al IV-lea e.n și începutul secolului al V-lea e.n. Cântărea circa 1 gram. Cuvântul *monedă*, se pare, provine de la un epitet al zeiței supreme romane Junona, sora și soția lui Jupiter : Juno Moneta. În templul ei din Roma antică este posibil să se fi aflat primul atelier de confecționat bani, întâia monetărie.

legendelor, materialul din care sunt confecționate, raporturile dintre diferitele categorii de monedă, circulația monetară, alcătuirea Corpusurilor de monede.

Moneda, prin natura ei specifică a fost destinată să fie o valoare circulatorie, constituind un instrument de lucru, practic, și teoretic, deosebit de important în procesul analizei vieții economice, sociale, politice și culturale a societății omenești. În cadrul ei, moneda poate fi o măsură a valorii, deci un instrument de schimb, poate fi un intermediar al schimburilor și o rezervă de valoare². În acest ultim caz, tezaurile furnizează informații prețioase de natură numismatică și economică, privind raportul dintre monedele indigene și cele care circulă concomitent cu ele, orientarea economică a statului respectiv, orientare care este în strânsă legătură cu cea de politică externă etc.

Moneda a constituit și constituie în continuare, o antenă deosebit de sensibilă a vieții economice, sociale, politice și culturale a unei societăți.³

Ea nu este numai un instrument fiscal, ci a fost și este un mijloc de acțiune asupra unei conjuncturi economice, sociale și politice a unui stat.

Prin natura sa specială, studiul monedei reprezintă un domeniu deosebit de complex și de complicat, în același timp, al cercetării istorice.

Moneda conține, sintetizată în ea, întreaga evoluție a formațiunilor politice și apoi a statului care a emis-o și în cadrul căruia circulă. Astfel că, apariția, evoluția și răspândirea ei până la teaurizare reflectă gradul de dezvoltare al societății din care provine.

În același timp, moneda conține numeroase elemente ponderale și de valoare intrinsecă precum și elementele iconografice, heraldice epigrafice, sigilografice, care, pentru a putea fi descifrate și înțelese necesită vaste cunoștințe teoretice și o îndelungată experiență practică.

Moneda constituie un izvor important pentru studierea nivelului economic al unui popor, pentru determinarea și înțelegerea fluctuațiilor economice, a crizelor din acest domeniu, când apar falsurile monetare, deprecierea din titlul metalului prețios, monede cu miez de aramă. O interpretare cât mai completă a descoperirilor monetare dintr-o zonă, conduce spre o prezentare cât mai exactă a vieții comerciale,

2 Guy Fourquin, *Histoire Économique de l'Occident médiéval*, 2-e ed., Paris, 1971, p.46.

3 Oct. Luchian, Gh. Buzdugan, C-tin C. Oprescu, *Monede și banknote românești*, București, Ed. Sport-Turism, 1977, Prefață, p. XI.

a circulației bunurilor economice; se pot realiza interesante raporturi valorice între monedele diferitelor țări, se poate stabili puterea de cumpărare a membrilor societății într-o anumită perioadă⁴, etc.

Tot prin studiul monedei se pot face o serie de constatări importante privind anumite obiceiuri, instituții sau dezvoltarea artistică a unei țări. Citirea corectă a reprezentărilor figurate pe avers și revers oferă informații prețioase privind viața politică religioasă, orășenească sau viața socială. Moneda antică cu tipul iconografic care predomină, constituie o sursă deosebit de prețioasă pentru cunoașterea religiilor, a mitologiei, pentru cunoașterea figurilor suveranilor și a familiilor imperiale, pentru istoria artei. Oferă deci informații deosebit de prețioase prin iconografie și portretistica antică, ele fiind de multe ori singurele surse care au păstrat figurile autentice ale monarhilor⁵.

Prin imaginea de pe avers, moneda a avut și o funcție „propagandistică” importantă, jucând rolul unei „gazete oficiale” a unui stat, mai ales în perioada antichității.

Sub raportul artei și al tehnicii de realizare, moneda antică a pătruns adânc în realitățile epocii, furnizându-ne informații prețioase pentru istoria tehnologiei de fabricație a ei, pentru realizarea portretelor monetare, pentru istoria artei.

Numismatica medievală, care cuprinde figuri convenționale și mai schematice, furnizează informații privind costumele, monumentele triumfale, nume de suverani, de state, de gravori care pot contribui la elucidarea unor probleme politice sau la completarea altor izvoare istorice.

Pe plan artistic, moneda, mai ales cea antică, a atins cele mai înalte culmi ale măiestriei artistice, dar, în epoca medievală arta gravurii în metal a scăzut ca valoare artistică. Prin particularitățile sale, moneda reprezintă așadar un izvor deosebit însemnat pentru studierea istoriei, deoarece, așa cum afirma marele numismat francez Ernest Babelon, „o colecție de monede este un depozit de documente contemporane care n-au putut fi alterate în decursul timpurilor prin transcrieri greșite, prin interpolări voite, prin suprimări arbitrare sau inconștiente... Ele sunt martori oculari și oficiali, chemați fără încetare să facă mărturisiri în vasta anchetă

4 C. Moisil, *Două științe surori: numismatica și sigilografia*, în B.S.N.R., XVII, 1922, București, p.1.

5 *Ibidem*, p.2.

pe care științele istorice o întreprind din diferite puncte de vedere asupra trecutului omenirii; o monedă este, mai adeseori de cât se crede, singurul document autentic care a ferit de profanarea uitării, un eveniment istoric”⁶.

Pe teritoriul României, folosirea și circulația monedelor sunt semnalate încă din sec.VI î.Hr sub diverse denumiri (tetradrahme, casoni, denari, asi, ducati, creitari etc.), dar nu exista un sistem monetar propriu al românilor.

Odată cu realizarea marelui act al Unirii de la 24 ianuarie 1859, Alexandru Ioan Cuza, concomitent cu lupta pentru recunoașterea dublei sale alegeri de către marile puteri și a Unirii depline a Principatelor, realizate în primii ani de domnie și încununate de proclamarea, la 24 ianuarie 1862, a primului guvern unic și a unei singure Adunări la București, și paralel cu acțiunile ce urmăreau înfăptuirea Legii rurale, realizată în 1864, și a marilor reforme ce vor pune bazele statului român modern, domnul Unirii a încercat să înfăptuiască un important act ce ar fi reprezentat o manifestare a independenței și suveranității naționale – înființarea sistemului monetar românesc – încercând să emită o monedă națională – *romanatul* – care ar fi devenit un simbol al renașterii politice a României moderne.

Înființarea monedei naționale, ce n-a putut fi înfăptuită de Alexandru Ioan Cuza a fost realizată prin legea din 14/26 aprilie 1867, când au început să circule primele monede românești de 1, 2, 5, și 10 bani de bronz, bătute în străinătate punându-se astfel capăt unui sistem monetar ce-și dovedise totala incapacitate de a răspunde nevoilor circulației, sistem ce reprezenta un obstacol în calea dezvoltării economice, fiind, în același timp, un mijloc de subminare a întregii economii. Reforma monetară din 1867 lichidând vechiul sistem crea posibilitatea unui progres financiar, slujind interesele economice ale statului român, reprezentând încă un pas important pe drumul independenței naționale.

Legea din 14/26 aprilie 1867 stabilea ca unitate a sistemului monetar român *leul*, echivalent cu francul francez; această unitate se împărțea în 100 de bani.

În anul 1870 se înființează Monetăria Statului care bătea pentru prima oară la București, după o întrerupere de mai multe secole în activitatea monetărilor românești, primele monede de 1 leu de argint și de 20 de lei de aur (de fapt, încă din 1868 apăruseră primele monede de 20 de lei de aur), fiind urmată în anii 1872, 1873,

6 Apud C. Moisil, *Două științe surori : numismatica și sigilografia*, p.8.

1875 și 1876 de alte emisiuni din argint cu aceeași valoare.

În anul 1870 apare și prima bancnotă monetară (bilet ipotecar) scoasă cu scopul de a redresa situația economică.⁷⁷

Legea biletelor ipotecare (1877) prevedea la art. 10: “*guvernul va fi dator să elaboreze un proiect de lege pentru înființarea unei bănci de scont și circulațiune, pe care-l va supune Corpurilor Legiuitoare la cea mai apropiată sesiune*”.

În anul 1879 se reiau emisiunile monetare din bronz: 2 BANI – 1879 și 2 BANI – 1880, iar în 1881 cele de argint, deoarece la 14/26 martie 1881 se proclamă Regatul României.

La 27 februarie 1880, președintele Consiliului de Miniștri, I. C. Brătianu, a depus în Parlament proiectul Legii constitutive a Băncii Naționale a României, o concretizare a politicii economice naționale “*prin noi înșine*». Formula supusă dezbaterii Parlamentului de către guvernul liberal se baza pe întâlnirea capitalurilor particulare cu încrederea inspirată de stat. Expunerea de motive la această lege se încheia cu următoarea apreciere: “*posteritatea va lua cu recunoștință act în analele ei, că România și-a dobândit astăzi instituțiunea unei Bănci Naționale, prin propunerea guvernului conservator și prin stăruințele și eforturile partidului și guvernului liberal. Această împrejurare onorează egal și pe cei care au luat inițiativa propunerii și pe acei care din propunere au făcut o realitate*». De asemenea, inițiatorii proiectului precizau că întregul sistem al organizării și administrării BNR atâta principiile constitutive, cât și mecanismul funcționării ei, au fost luate din legea organică a Băncii Naționale a Belgiei, tot așa cum principiile Constituției Belgiei din 1830 au stat la baza Constituției României din 1866.⁸⁸

În Parlament, după serioase dezbateri, la sfârșitul lunii martie 1880, a fost votată Legea pentru înființarea unei bănci de scont și circulațiune, înregistrându-se numai trei voturi contra în Senat, două voturi contra și 14 abțineri în Camera Deputaților. Rezultatul votului a exprimat cvasiunanimitatea împărtășită de elita politică și economică românească cu privire la necesitatea înființării Băncii Naționale a României. Promulgată de principele Carol I, la 11 aprilie 1880, Legea a fost publicată în “*Monitorul oficial*”, nr. 90 din 17 aprilie 1880.

77 Constantin C. Oprescu, George Buzdugan, Octavian Luchian, *Monede și bancnote românești*, Editura Sport-Turism, București, 1977, pg XVIII

88 <http://www.bnr.ro/Inceputurile--1053.aspx>, 11.10.2009

Colecționarii spun că în acest fel încearcă să păstreze vie istoria așa cum a fost ea creată de-a lungul timpului, monedele și bancnotele fiind simboluri ale diferitelor epoci care au marcat existența oamenilor, numismatica fiind o parte importantă a istoriei, cu ajutorul căreia se poate întregi tabloul unei anumite perioade istorice.

Pasiunea pentru această disciplină trebuie întreținută, deoarece ea poate fi cheia pentru înțelegerea și cunoașterea în profunzime a istoriei.

1 BAN / NR. INV. 3511

1867, Monetăria HEATON, Birmingham, gravor Wyon; bronz; 15 mm.; 1 g.; muchie netedă; Avers-Revers ↑↑

Avers: Stema țării cu Dacia și leu; având pe eșarfă „NIHIL SINE DEO”. Deasupra, „ROMANIA”.

Revers: Între două ghirlande valoarea nominală și milesimul: „1 | BANU | 1867”.

Dedesubt: „H”. Pe Avers și Revers cercul exterior crenelat este rotunjit concav.

2 BANI / NR. INV. 3513

1867, Monetăria WATT & Co, Birmingham, gravor Wyon; bronz; 20 mm.; 2g.; muchie netedă; Avers-Revers ↑↑

Avers: Stema țării cu Dacia și leu; având pe eșarfă „NIHIL SINE DEO”. Deasupra, „ROMANIA”.

Revers: Între două ghirlande valoarea nominală și milesimul: „2 | BANI | 1867”.

Dedesubt: „WATT/Co. Pe Avers și Revers cercul exterior crenelat este rotunjit.

5 BANI / NR. INV. 3497

1867, Monetăria HEATON, Birmingham, gravor Wyon; bronz; 25 mm.; 5g.; muchie netedă; Avers-Revers ↑↑

Avers: Stema țării cu Dacia și leu; având pe eșarfă „NIHIL SINE DEO”. Deasupra, „ROMANIA”.

Revers: Între două ghirlande valoarea nominală și milesimul: „5 | BANI | 1867”.

Dedesubt: „HEATON”. Pe Avers și Revers cercul exterior crenelat este rotunjit concav.

5 BANI / NR. INV. 3506

1900, Monetăria BRUXELLES; cupru-nichel; 19 mm.; 3 g.; muchie netedă

Avers: Între două ghirlande, coroana regală și milesimul „1900”. Globul și crucea de deasupra inclinate spre stanga.

Revers: Deasupra „ROMANIA”. În centru, valoarea nominală „5”. Dedesubt „BANI”.

În părți câte un punct.

5 BANI / NR. INV. 3508

1906, Monetăria BRUXELLES, gravor A.SCHARFF; cupru-nichel; 19 mm.; 2,5 g.;
muchie netedă; găurit.

Avers: Eșarfă cu inscripția „ROMANIA”. Deasupra coroana regală.

Revers: Între două semne pentagonale valoarea nominală „5 BANI”. Dedesubt
milesimul „1906”.

10 BANI / NR. INV. 3501

1867, Monetăria WATT & Co, Birmingham, gravor Wyon; bronz; 30 mm.; 10g.;
muchie netedă; Avers-Revers↑↑

Avers: Stema țării cu Dacia și leu; având pe eșarfă „NIHIL SINE DEO”. Deasupra,
„ROMANIA”.

Revers: Între două ghirlande valoarea nominală și milesimul: „10 | BANI | 1867”.
Dedesubt: „WATT&Co”. Pe Avers și Revers cercul exterior crenelat este rotunjit
concau.

10 BANI / NR. INV. 3517a

1905, Monetăria BRUXELLES, gravor A.SCHARFF; cupru-nichel; 22 mm.; 4 g.;
muchie netedă; găurit.

Avers: Eșarfă cu inscripția „ROMANIA”. Deasupra coroana regală.

Revers: Între două semne pentagonale valoarea nominală „10 BANI”. Dedesubt
milesimul „1905”.

10 BANI / NR. INV. 3517b

1906, Monetăria BRUXELLES, gravor A.SCHARFF; cupru-nichel; 22 mm.; 4 g.;
muchie netedă; găurit.

Avers: Eșarfă cu inscripția „ROMANIA”. Deasupra coroana regală.

Revers: Între două semne pentagonale valoarea nominală „10 BANI”. Dedesubt milesimul „1906”.

50 BANI / NR. INV. 3499

1910, Monetăria BRUXELLES; argint; 18 mm.; 2,5 g.; margini zimțate; colț drept

Avers: Efigie spre stânga, „CAROL · I · REGE · — · AL · ROMANIEI”; pe cerc „TASSET”

Revers: Ramură de măslini. Deasupra coroana. În părți „ROMANIA — 50 BANI”.
Dedesubt milesimul „1910”.

5 LEI / 11408

1881, Monetăria București; argint; 37 mm.; 25 g.; muchie zimțată.

Avers: Efigie spre stânga, „CAROL I DOMNUL ROMANIEI”

Sub gât „KULLRICH”

Revers: Stema țării . Deasupra „ROMANIA”, dedesubt, spre sigla B spic de grâu, milesimul „1881”. În părți, valoarea nominală „5 LEI”. (În stemă leii cu coada în sus)

**Rumänische Münzausgaben aus der Zeitspanne 1867-1881 in den Sammlungen des
Schäffburgers Geschichtsmuseum
(Zusammenfassung)**

Vorliegender Artikel möchte einen kurzen Einblick in die Numismatik und die von der Münze schon immer in unserem täglichen Leben gespielte Rolle bieten. Desgleichen ist uns sowohl der Zeitpunkt des Erscheinens des rumänischen Münzsystems, als versucht wurde eine nationale Münze herauszugeben – der *Romanat* – welcher zum Symbol der politischen Wiedergeburt des modernen Rumäniens geworden wäre, sowie die auf den Romanat folgenden Münzausgaben bekannt.